

Almere, stad van talenten

Nieuwjaarstoespraak 2012

Adri Duivesteijn, wethouder en loco-burgemeester

Opnieuw een jaar voorbij - en wat voor jaar.

2011 was een jaar van de kracht van mensen. “Voor het eerst in lange tijd is de demonstrant weer de geschiedenismaker”, oordeelde de jury van het Time Magazine. Time riep ‘the Protester’ daarom uit tot ‘persoon van het jaar’. Mensen die het heft in eigen hand nemen en zelf inhoud geven aan hun leven. Mensen die, bijvoorbeeld, wonen in het Midden-Oosten en zich gewelddoos inzetten voor normale burgerrechten, zoals vrijheid en democratie. Die ‘Arabische Lente’ staat symbool voor de emancipatie van miljoenen mensen, mensen die sinds mensenheugenis gebukt gaan onder feodale en dictatoriale structuren. En hoe bijzonder is het niet, dat wat nog niet lang geleden onbeweeglijk en onveranderbaar leek te zijn, nu vloeibaar is geworden.

2011 is ook het jaar waarin de schrijver en oud-president van Tsjecho-Slowakije, Václav Havel, overleed. Hij inspireerde miljoenen mensen om met gewelddoos verzet te komen tot grote veranderingen. Nu, twintig jaar later kunnen wij overzien hoe cruciaal de 'fluwelen revolutie' is geweest voor vrijheid en democratie, voor vrede en veiligheid.

Wat zou het niet mooi zijn, wanneer wij over twintig jaar de balans kunnen opmaken van de ‘Arabische Lente’ en met elkaar zouden kunnen vaststellen dat vrijheid en democratie, vrede en veiligheid zijn gaan behoren tot de normale waarden en normen in het Midden-Oosten. En wat zou het niet mooi zijn wanneer dan de Islam, een geloofsovertuiging van één en een kwart miljard mensen, niet meer belast wordt door fanatici, die menen een godsdienst te kunnen monopoliseren en de gelovigen in hun fanatisme te kunnen gijzelen.

Waarom is dat voor Almere van betekenis? Is de ‘Arabische Lente’ niet heel ver weg van hier? Zeker, wat er gebeurt in Tunesië en Marokko, in Egypte op het Tahirplein, in Syrië op de vele barricades, is ver, ver weg maar tegelijkertijd toch ook dichtbij. Ik kom daar zo op terug.

2011 is ook het jaar waarin de economische crisis hardnekkiger bleek dan tot dan toe werd aangenomen. Wat in Amerika begon als een kredietcrisis, is uitgegroeid tot een heuse financieel-economische crisis. Van Recessie gaan wij naar Depressie en dreigt Stagnatie. Mondiaal wordt er op het hoogste niveau gezocht naar antwoorden. In Europa reizen regeringsleiders af en aan om te komen tot een gemeenschappelijk aanpak. Op nationaal niveau ondervinden wij de afhankelijkheid van de inmiddels internationaal functionerende economie.

Ook hier geldt: wat is de betekenis ervan voor Almere? En opnieuw: ik kom daar zo op terug.

In 2011 was het - op 30 november, om precies te zijn - 35 jaar geleden dat de eerste bewoners van Almere de sleutel van hun nieuwe woning in Almere Haven kregen. De filmbeelden van de aankomst van de eerste bewoners spreken nog altijd boekdelen; de spanning is op hun gezichten te lezen. Zij verkozen het avontuur van het Nieuwe Land boven de zekerheid van een te kleine, vaak verkrotte woning op het Oude Land. Zij ruilden de zekerheid van hun bestaan in, voor de onzekerheid van het deel uitmaken van een nieuwe samenleving, in de nog zo weinig herbergzame polder. Zij kozen voor Almere, een stad die tot dan toe alleen nog maar op papier bestond. Een belofte van licht, lucht en ruimte.

In 2011 overleed Dirk Frieling, Founding Father van Almere. Voor hem stond Almere symbool

voor de maakbaarheid van steden, maar niet in de absolute termen die dat begrip inmiddels oproept. Dirk Frieling had daar zo zijn eigen woorden voor, ik citeer hem graag:

“Er is een plan.
Ik weet er niet het fijne van.
Zoals ik je ook niet vertellen kan
wat precies en waar precies
en wie precies wanneer precies of hoe het precies in elkaar zit.
Maar wel weet ik dit:
er is een plan.”

Nu, 35 jaar later kijken wij terug naar het Almere dat begon in die o zo uitgestrekte polder. Wij zijn meer en meer gaan ontdekken hoe bijzonder het stadsplan van Frieling en zijn medewerkers eigenlijk is. Eén stad, bestaande uit meerdere kernen, ingebed in een immens groen-blauw casco. Een stad die begon als een nederzetting voor de overloop van Amsterdam, is nu al een heuse stad geworden die met het jaar completer wordt, zo ook in 2011.

In 2011 opende het nieuwe Windesheim Flevoland haar deuren voor maar liefst 612 nieuwe studenten. Een eclatant succes. Alleen al voor de opleidingen van Windesheim zullen zich in de toekomst duizenden studenten aanmelden. Maar ook de komst van de Spaanse Universiteit La Salle verrijkt de stad. Wat een verandering: jongeren uit Almere hoeven niet langer per se naar het oude land voor een hogere beroepsopleiding. En het zal snel gewoon worden dat jongeren van het oude land naar Almere komen, om hier een topopleiding te volgen. Met ieder nieuw studiejaar zullen meer en meer studenten bezit gaan nemen van Almere. Fysiek en mentaal. Het zal de innovatiekracht van Almere versterken op een nu nog onbekende wijze. Almere zal niet alleen een stad van jongeren zijn, maar ook steeds meer van studenten. .

Almere is gebouwd voor anderen, een veelkleurige stad waar tot nog toe iedereen welkom is. Daarom ook is Almere een stad die met de veranderde samenleving van Nederland is meegegroeid. Een stad waar maar liefst 136 verschillende culturen woonachtig zijn, en tientallen religies hun plek hebben gevonden. Een stad met deze multi-etnische samenstelling herbergt een onuitputtelijke bron van talenten. In 2011 zien wij nieuwe talenten als de honkballers Sidney de Jong en Bryan Engelhardt. Zangtalenten als Charly Luske, Daniël van der Zee en Aliyah Kolf. En niet te vergeten de jonge danstalenten van Get Ready. Deze talenten kleuren de stad meer en meer - het is de rijkdom van een diverse samenleving.

Almere is op weg nog diverser te worden. Al die onvermoede kwaliteiten bevrijden Almere van het oude cliché van slaapstad. Zij die nog geloven dat Almere een slaapstad is, slapen zélf en zijn blind voor de alom aanwezige ontwikkelingskracht van de stad. Van haar bewoners, haar ondernemers en instituties. Met z'n allen maken wij Almere iedere dag interessanter, kleurrijker en betekenisvoller.

Almere is in 35 jaar uitgegroeid van een groeikern tot een - in de woorden van de overleden stedenbouwkundige Teun Koolhaas - “aantrekkelijk en strategisch gelegen landgoed”, waar je in de stad in het groen kunt wonen. Een stad die met de dag aantrekkelijker wordt als vestigingsplaats voor nieuwe ondernemingen, omdat in 2011 twee Tracébesluiten zijn getekend: voor de verdubbeling van de A6, A1, A9 en de A10, en voor de uitbreiding van de Flevolijn, waardoor er in de toekomst geen 8 maar 12 treinen per uur van en naar Almere zullen rijden. En het resultaat is er dit jaar met de opening van de Hanzelijn. Wij moeten er misschien nog even aan wennen, maar Almere is hard op weg de ‘meest bereikbare stad in de Randstad’ te worden.

Maar laat duidelijk zijn: 2011 was niet zonder zorgen. De al eerder aangehaalde financieel-economische crisis heeft ook z'n weerslag op het welzijn van de stad. Meer en meer Almeerders maken zich zorgen over hun eigen bestaan. Zijn er nog voldoende opdrachten voor mijn onderneming en mijn werknemers? Heb ik in 2012 mijn baan nog wel? Kan ik mijn hypotheek of huur nog opbrengen? Als ik mijn huis moet verkopen, blijf ik dan met een restschuld zitten? Blijft mijn pensioen op peil? Hoe kan ik mijn kinderen de toekomst geven waar zij recht op hebben? Wat gaat 2012 mij brengen?

Inmiddels is de crisis zo intens dat bezuinigingen bij de Rijksoverheid en de gemeente onvermijdelijk zijn geworden. In Almere doen wij voorstellen voor bezuinigingen die optellen tot €18,2 miljoen. Waar we niet op willen bezuinigen, zijn economie, onderwijs en veiligheid. Veel zal echter niet meer hetzelfde kunnen blijven. Waar economische groei wegvalt, vervalt ook de financiële ruimte om als overheid ruimhartig bij te dragen. Een overheid die om financiële redenen gedwongen is zich te beperken tot haar kerntaken, kan niet voor ieder probleem een oplossing bieden. Dat vraagt om een culturomslag.

En dan komen wij terug bij het grotere perspectief waar ik mee begon: de betekenis van de 'Arabische Lente' en de financieel-economische crisis voor Almere. Duidelijk is dat het hier gaat om grote internationale processen, die ook het Almeerse leven van alledag beïnvloeden. Wij zijn letterlijk deel van de wereld, en de wereld is deel van Almere. Groot en klein zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo is de samenstelling van de Almeerse bevolking mede een afspiegeling van wereldwijde migratiestromen, en is de huidige financieel-economische crisis er één die het oplossend vermogen van de stad overstijgt. Wat op wereldniveau gebeurt heeft effect op onze lokale situatie. Het is een illusie te denken dat wij ons kunnen afsluiten van wat internationale processen zijn.

De vraag is dan ook niet hoe wij ons afsluiten, maar hoe wij ons openstellen. Openstellen voor de vraag hoe de stad Almere er als geheel sterker door kan worden. Waar zit de positieve kracht van een multi-etnische samenleving? Hoe kan een Nieuwe Economie ons net zo gaan plezieren als het Nieuwe Land dat heeft gedaan? In de zoektocht naar het antwoord op die vraag is er één zekerheid. Angst voor verandering kan nooit onze raadgever zijn. Juist in een stad als Almere, een stad van pioniers, een stad die voortdurend in beweging is, is bewezen dat mensen bereid zijn nieuwe wegen te vinden. Om met elkaar te bouwen aan een gezond Almere. Wij willen daarom mensen aanspreken op hun individuele verantwoordelijkheid voor onze samenleving als geheel. Daarin past, dat mag duidelijk zijn, dus niet het stigmatiseren van groepen.

Het antwoord dat het college het meest aanspreekt, is het in alle opzichten versterken van de zelfkracht van mensen door het honoreren van hun initiatieven. Niet voor niets is er het Almere Principle 'Mensen maken de stad'. De bijna 1.400 zelfbouwers die Almere inmiddels telt, hebben in Overgooi, Noorderplassen-West, Columbuskwartier en Homeruskwartier letterlijk laten zien dat zij heel goed in staat zijn inhoud te geven aan het eigen wonen.¹ En zij hebben laten zien waar dat toe leidt: meer differentiatie en een grotere kwaliteit. Dat is ook de reden dat we in 2012, samen met woningcorporatie Ymere, starten met de bouw van de nieuwe wijk Nobelhorst, volledig op basis van 'Initiatieven van Onderop'.

Maar ook als het gaat om veiligheid zoeken wij de samenwerking van onderop met burgers. Natuurlijk neemt de gemeente samen met politie en justitie allerlei maatregelen. We zijn niet tolerant voor overtreeders. Dat bleek ook Nieuwjaarsnacht waarin de politie meer aanhoudingen dan vorig jaar heeft verricht.

Maar wij willen nadrukkelijk samen met de mensen van de stad werken aan meer veiligheid. We hebben afgelopen maand Burgernet geïntroduceerd, om meer ogen en oren te hebben op straat en misdrijven daardoor sneller op te kunnen lossen. We hebben mensen geholpen, die hun woning minder inbraakgevoelig wilden maken. En samen met de bedrijven en anderen maken we inmiddels het zevende bedrijventerrein klaar voor het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Op deze wijze is Almere in 2011 aantoonbaar veiliger gemaakt. En daar gaan wij mee door.

Het gaat dus niet alleen om het bouwen van een stad, maar ook om het bouwen aan de samenleving. Ook daar is het beginsel van zelfkracht leidend. We kunnen daarbij veel leren van de zogenoemde ZZP'ers, 'Zelfstandigen Zonder Personeel'. Ondernemers die, dag en nacht, inhoud geven aan hun eigen ideeën. Achter hun inspanningen gaan een tomeloze energie en een onschatbare creativiteit schuil, die van groot belang zijn voor de economie en innovatiekracht van de stad.

Zelfkracht, daar gaat het om. Daarom heeft Almere in 2011 de EigenKrachtWijzer ontwikkeld. De gemeente en de zorginstellingen maken daarin de kanteling van aanbod- naar vraaggestuurd, waardoor bij het verstrekken van zorg en ondersteuning de zelfredzaamheid van burgers centraal komt te staan. Dit vraagt een fundamenteel andere werkwijze. Creëer geen institutionele afhankelijkheid, maar laat mensen de regie over hun eigen leven behouden, ook wanneer zij afhankelijk worden. En laat door initiatieven in de directe omgeving de onderlinge solidariteit ontstaan.

In de veranderingen in het Midden-Oosten, in de opkomst van 'the Protester', herkennen wij de drijvende kracht van mensen. Het zijn deze mensen die de échte motor van veranderingsprocessen in de samenleving zijn. Zij zijn in staat inhoud aan hun eigen leven te geven. Het gaat om de mobilisatie van menskracht, die zowel bijdraagt aan een groter individueel geluk als aan een zoektocht naar nieuwe wegen in de solidariteit binnen een moderne samenleving. De overgang van een alom van bovenaf georganiseerde verzorgingsstaat naar een civic economy, een burgereconomie, waarin een veelvoud van burgerinitiatieven het voorzieningsniveau van de stad zal verrijken, dát is de uitdaging voor 2012. De toekomst van Almere ligt daarbij in de handen van de mensen zelf. In Almere niet primair als 'Protester', maar als 'Initiatiefnemer' als drijvende kracht achter allerlei vormen van samenlevingsopbouw. Mensen maken de stad, niet één uitgezonderd!